

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΙΟΒΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΤΕΥΧΟΣ 2ο/2020

Συνέντευξη Τύπου - Αθήνα, 9 Ιουλίου 2020

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Κύρια σημεία της τριμηνιαίας έκθεσης του ΙΟΒΕ για την ελληνική οικονομία που παρουσιάστηκε στις 09/07/2020

- Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, η **παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα** εισήλθε σε ύφεση το πρώτο τρίμηνο του 2020, εξέλιξη η οποία οφείλεται στη ραγδαία έξαρση της πανδημίας του νέου κορωνοϊού και στη λήψη μέτρων προστασίας της δημόσιας υγείας. Το εγχώριο προϊόν των χωρών-μελών του ΟΟΣΑ υποχώρησε κατά 0,8% στο πρώτο τρίμηνο, έναντι αύξησης 1,6% στο τελευταίο τρίμηνο πέρυσι και ανόδου 1,8% πριν ένα έτος. Ο αντίστοιχος ρυθμός ύφεσης στις πλέον αναπτυγμένες οικονομίες (G7) διαμορφώθηκε σε 1,3%. Συνεπώς, η αλλαγή τάσης φαίνεται πως είναι εντονότερη σε αυτές τις χώρες σε σύγκριση με τις αναπτυσσόμενες και τις αναδυόμενες οικονομίες. Άλλωστε, μεταξύ των ισχυρότερων οικονομιών συμπεριλαμβάνονται ορισμένες οι οποίες πλήγηκαν ιδιαίτερα έντονα από την υγειονομική κρίση, όπως η Ιταλία, με ύφεση 4,8% έναντι σταθερότητας στο προηγούμενο τρίμηνο και η Γαλλία, με ύφεση 5,4% από ανάπτυξη 0,9%. Στην Κίνα, από την οποία ξεκίνησε η πανδημία, σημειώθηκε στο αρχικό τρίμηνο φέτος ύφεση 6,8%, από ανάπτυξη 6,0% ένα τρίμηνο νωρίτερα. Η κάμψη δραστηριότητας στο α' εξάμηνο ήταν ισχυρότερη της αναμενόμενης. Οι περισσότερες οικονομίες βρίσκονται σε φάση σταδιακής επαναλειτουργίας, όμως εμφανίζονται σε αρκετές περιπτώσεις διακυμάνσεις. Από την άλλη πλευρά, κλιμακώνονται οι δημοσιονομικές και χρηματοδοτικές παρεμβάσεις για την ανάσχεση των επιπτώσεων της κρίσης (PEPP ΕΚΤ, Ταμείο Ανάκαμψης ΕΕ). Απαιτείται κατάλληλος διαχειριστικός σχεδιασμός για την αξιοποίησή τους. Ωστόσο, το ενδεχόμενο γρήγορης ανάκαμψης (τύπου V) απομακρύνεται και φαίνεται ότι αυτή θα είναι σταδιακή (τύπου U). Ακολούθως, οι πρόσφατες προβλέψεις για το 2020 για την παγκόσμια οικονομία έχουν αναθεωρηθεί επί τα χείρω.
- Σε **ήπια ύφεση η ελληνική οικονομία το πρώτο τρίμηνο φέτος** (0,9%) έναντι ανάπτυξης 1,0% στο προηγούμενο τρίμηνο και αύξησης του ΑΕΠ 1,6% στο πρώτο τρίμηνο του 2019. Υποχώρηση ΑΕΠ για πρώτη φορά ύστερα από 3,5 έτη. Η πτώση του εγχώριου προϊόντος προήλθε κυρίως από μείωση των επενδύσεων (-5,1%), η οποία με τη σειρά της προήλθε από τον περιορισμό του σχηματισμού πάγιου κεφαλαίου (-6,4%), όχι από την εξέλιξη των αποθεμάτων. Την ύφεση προκάλεσε και η μείωση της κατανάλωσης των νοικοκυριών (-0,7%), ενώ ανασχετικά στην πτώση του ΑΕΠ επενέργησε η διεύρυνση της δημόσιας κατανάλωσης (+2,0%). Η υποχώρηση του εγχώριου προϊόντος μετριάστηκε και από τη βελτίωση του ισοζυγίου του εξωτερικού

τομέα, καθώς οι εξαγωγές ανήλθαν ελαφρώς (+2,5%), ωστόσο ταχύτερα από τις εισαγωγές (+0,2%).

- **Ισχυρή ύφεση το 2020**, λόγω των πρωτοφανών επιπτώσεων της πανδημίας του νέου κορωνοϊού. Η εξέλιξη της υγειονομικής κρίσης, εγχωρίως και διεθνώς, κυρίως το εάν θα παρουσιάσει νέα έξαρση ο ιός εντός του έτους, θα είναι ο πλέον καθοριστικός παράγοντας της οικονομικής δραστηριότητας φέτος. Από αυτά τα χαρακτηριστικά του ιού θα εξαρτηθεί η διάρκεια της κρίσης στην Ευρωζώνη, κύριο εξαγωγικό προορισμό της Ελλάδας. Ανασχετικά στην πτώση του ΑΕΠ θα επενεργήσουν οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις στήριξης επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων, με ισχυρό όμως αντίκτυπο στο δημοσιονομικό ισοζύγιο. Σε αυτό το πλαίσιο, υπό το βασικό σενάριο εξελίξεων, στο οποίο η πανδημία δεν θα ανακάμψει εγχωρίως και εκτεταμένα διεθνώς εντός του 2020, όποτε η τουριστική περίοδος θα συνεχιστεί χωρίς σημαντικές αναταράξεις και η πλειονότητα των παρεμβάσεων στήριξης θα ολοκληρωθεί σχετικά σύντομα, η δημόσια κατανάλωση θα αυξηθεί περίπου κατά 7,0%. Αντιθέτως η ιδιωτική κατανάλωση θα συρρικνωθεί, κατά τουλάχιστον 7,5%. Ισχυρή αναμενόμενη εξασθένηση επενδύσεων, άνω του 25%, ενώ ελαφρώς χαμηλότερα θα διαμορφωθεί η υποχώρηση στις δύο συνιστώσες του εξωτερικού τομέα (-20 έως -25% σε αμφότερες). Υπό αυτές τις τάσεις στο βασικό σενάριο, το ΑΕΠ θα υποχωρήσει έντονα φέτος, με μέσο ρυθμό τουλάχιστον 7,5%. Εφόσον όμως η υγειονομική κρίση ανακάμψει, εγχωρίως και διεθνώς, κατά τη θερινή περίοδο ή το φθινόπωρο, η ύφεση θα κλιμακωθεί περαιτέρω, στην περιοχή του 10,5%.

Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες, 2019 – 2020
(σε σταθερές τιμές 2010, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ		ΕΕ		ΙΟΒΕ		ΔΝΤ		ΟΟΣΑ	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
ΑΕΠ	1,9	-4,7	1,9	-9,7	2,1	-7,5 ως -10,5	1,9	-10,0	1,9	-9,8
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,8	-4,1	0,8	-9,0	0,7	-7,5 έως -11,0	0,8*	:	0,8	-8,4
Δημόσια Κατανάλωση	2,1	1,0	2,1	4,9	2,0	7,0 έως 9,5	1,9*	:	2,2	1,9
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	4,7	-4,6	4,7	-30,0	2,5	-25 έως -40	7,8*	:	4,5	-17,3
Εξαγωγές	4,8	-19,2	4,8	-21,4	6,0	>-20 έως -25	4,3*	:	4,9	-13,6
Εισαγωγές	2,5	-14,2	2,5	-18,0	4,7	>-20 έως -25	4,2*	:	2,8	-10,8
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (%)	0,5	-0,3	0,5	-0,6	0,5	-1,6 έως -3,0	0,5	-0,5	0,1	0,0
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	17,3	19,9	17,3	19,9	17,4	19,3 – 20,5	17,3	22,3	17,3	19,6
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	1,5	-4,7	1,5	-6,4	:	:	0,4	-9,0	1,5	-8,8
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	:	-0,3	0,1	:	:	-2,1	-6,5	-1,4	-0,6

*2019 Article IV Report, ΔΝΤ, Νοέμβριος 2019

Πηγές: Πρόγραμμα Σταθερότητας 2020, Υπουργείο Οικονομικών, Απρίλιος 2020 – European Economic Forecast, spring 2020, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2020 - Η Ελληνική Οικονομία 02/20, ΙΟΒΕ, Ιούλιος 2020 – World Economic Outlook, ΔΝΤ, Απρίλιος 2020 - Fiscal Monitor, ΔΝΤ, Απρίλιος 2020 - Economic Outlook 107, ΟΟΣΑ, Ιούνιος 2020

- Μεγάλη απόκλιση **πρωτογενούς αποτελέσματος Κρατικού Προϋπολογισμού** στο πεντάμηνο Ιανουαρίου-Μαΐου έναντι του στόχου, κατά €4,9 δισεκ. (έλλειμμα €4,8 δισεκ. αντί πλεονάσματος €43 εκατ.), λόγω επιπτώσεων πανδημίας. Η υστέρηση προήλθε κυρίως από τα λιγότερα των αναμενόμενων έσοδα, κατά €2,5 δισεκ., από πτώση δραστηριότητας, φορολογικές διευκολύνσεις σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Εκτεταμένη υπέρβαση και στις δαπάνες, κατά €2,27 δισεκ., λόγω έκτακτων μέτρων στήριξης επιχειρήσεων και νοικοκυριών.
- **Περαιτέρω κάμψη της ανεργίας** το α' τρίμ. 2020 στο 16,2%, 3,0 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με το ίδιο τρίμηνο του 2019 (19,2%). Η μείωση της ανεργίας προήλθε κατά 76,2% από τη μείωση του εργατικού δυναμικού και κατά 23,8% από την άνοδο της απασχόλησης. Μεγαλύτερη άνοδος απασχόλησης σε Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+29,9 χιλ. απασχολούμενοι), Μεταφορά-Αποθήκευση (+21,4 χιλ. απασχολούμενοι), και Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας - κοινωνικής μέριμνας (+16,2 χιλ. απασχολούμενοι). Εκτεταμένη υποχώρηση ανεργίας τον Μάρτιο επειδή μέρος των ανέργων δεν αναζήτησε εργασία σε συνθήκες έξαρσης του νέου κορωνοϊού και κατέστησαν μη οικονομικά ενεργοί. Οι επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης στην απασχόληση αναμένεται να γίνουν έντονες από το β' τρίμ. του έτους, από εξωχώριους και εγχώριους παράγοντες. Εγχωρίως, θα προέλθουν από την αναστολή λειτουργίας επιχειρήσεων, ως επί το πλείστον στην παροχή υπηρεσιών σε τελικούς καταναλωτές, καθώς και από τους ισχυρούς περιορισμούς και απαγορεύσεις στις διεθνείς επιβατικές μεταφορές έως το τέλος Ιουνίου, για λόγους προστασίας από την πανδημία, που έχουν περιορίσει σημαντικά τη θερινή τουριστική περίοδο. Διεθνώς, τα εκτεταμένα μέτρα παύσης της δραστηριότητας, σε χώρες οι οποίες έχουν υψηλό μερίδιο στις εξαγωγές ελληνικών προϊόντων (π.χ. Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία), και ευρύτερα η εκτεταμένη συρρίκνωση του διεθνούς εμπορίου, θα επιδράσουν ανασχετικά στην απασχόληση των εξωστρεφών κλάδων. Η εκτιμώμενη σημαντική υποχώρηση των επενδύσεων θα πλήξει τη δραστηριότητα στις Κατασκευές. Από την άλλη πλευρά, η τρέχουσα δυσμενής συγκυρία έχει δημιουργήσει συγκεκριμένες ανάγκες παροχής υπηρεσιών, π.χ. υγείας, δημιουργίας υπηρεσιών διαδικτύου, χερσαίων ταχυμεταφορών (courier). Οι παρεμβάσεις πολιτικής για την προστασία της απασχόλησης συντηρούν ένα μέρος των απειλούμενων θέσεων εργασίας, όπως προκύπτει από την ΕΡΓΑΝΗ. Ο δημόσιος τομέας θα προσφέρει για άλλο ένα έτος προσωρινή απασχόληση μέσω του ΟΑΕΔ, με σημαντικότερο το πρόγραμμα κοινωφελούς χαρακτήρα. Οι τελικές επιδράσεις των ανωτέρω παραγόντων εξακολουθούν να μην μπορούν να προβλεφθούν με ακρίβεια αφού ένα πιθανό νέο κύμα έξαρσης του κορωνοϊού θα επιδεινώσει περαιτέρω το μακροοικονομικό περιβάλλον και επομένως την ανεργία. Αυτών δεδομένων, εκτιμάται ότι κατά μέσο όρο το 2020 η ανεργία, θα κυμανθεί μεταξύ 19,3% και 20,5%, δηλαδή 2,0 έως 3,2 ποσοστιαίες υψηλότερα το 2019.
- **Ο ρυθμός μεταβολής τιμών καταναλωτή (ΓΔΤΚ)** το πρώτο πεντάμηνο του 2020 βρίσκεται σε αρνητικό πεδίο, για πρώτη φορά μετά από τρία συνεχή έτη ανόδου, σημειώνοντας υποχώρηση 0,3%, από άνοδο 0,6% πέρυσι έναντι του 2018. Η οριακή υποχώρηση στην περίοδο Ιανουαρίου – Μαΐου οφείλεται κυρίως στις επιδράσεις των έμμεσων φόρων και των τιμών ενεργειακών αγαθών, καθώς η μεταβολή του γενικού δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά διαμορφώθηκε σε 1,9%. Τα νέα, προσωρινά μέτρα μείωσης των έμμεσων φόρων

αναμένεται να διατηρήσουν τις αντιπληθωριστικές πιέσεις στις τιμές στο δεύτερο εξάμηνο φέτος, ενώ αντίρροπα σε αυτές θα συνεχίσει να επενεργεί η τόνωση της εγχώριας ζήτησης, πολύ ηπιότερα όμως από ότι στο πρώτο εξάμηνο, λόγω των αρνητικών επενεργειών της πανδημίας του νέου κορωνοϊού στη λειτουργία των επιχειρήσεων, ιδίως των τουριστικών, στην απασχόληση και τελικά διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών. Οι επιπτώσεις της κάμψης του διεθνούς εμπορίου στην τιμή του πετρελαίου ανασχέθηκαν μερικώς από τη συμφωνία του ΟΠΕΚ+ τον Απρίλιο, τάση η οποία θα διατηρηθεί και θα ενισχυθεί ελαφρώς έως το τέλος του έτους. Συνισταμένη των προβλεπόμενων επιμέρους τάσεων η αναμενόμενη υποχώρηση του εγχώριου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή μεταξύ 1,6 -1,8%. Εφόσον η υγειονομική κρίση ανακάμψει εντός του έτους, εγχωρίως και διεθνώς, ή σε κάποιο εκ των δυο μερών, συμπιέζοντας περαιτέρω την εγχώρια ζήτηση και τις τιμές του πετρελαίου, ο αντιπληθωρισμός θα διαμορφωθεί στην περιοχή του 3,0%.

- Το **τραπεζικό σύστημα** επιδεικνύει ανθεκτικότητα, βοηθούμενο και από τα έκτακτα μέτρα ρευστότητας της ΕΚΤ σε εφαρμογή, τα οποία διατηρούν χαμηλό το κόστος χρηματοδότησης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Μεταξύ των κύριων προκλήσεων, οι τράπεζες αντιμετωπίζουν δυσοίωνες προοπτικές κερδοφορίας, αδύναμη ποιότητα του ενεργητικού (ΜΕΔ, αναβαλλόμενη φορολογία) και εύθραυστη πιστοδοτική ικανότητα. Στις θετικές εξελίξεις ξεχωρίζουν ο σταθερά υψηλός ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων, η υλοποίηση της πρώτης πώλησης μέσω τιτλοποίησης ΜΕΔ (πρόγραμμα «Ηρακλής») και οι νέες πιστώσεις προς επιχειρήσεις, οι οποίες σε ένα βαθμό είναι αποτέλεσμα των μέτρων τόνωσης ρευστότητας της οικονομίας (Αναπτυξιακή Τράπεζα, εγγυήσεις μέσω ΤΕΠΙΧ II). Απαραίτητες προτεραιότητες για το τραπεζικό σύστημα η αναθεώρηση των επιχειρηματικών σχεδίων, η συμφωνία σε νέους στόχους για τα ΜΕΔ έως το 2022, καθώς και η επιτάχυνση εφαρμογής συστημικών λύσεων για την οργανική και μη οργανική μείωσή τους. Υπό τις τρέχουσες συνθήκες αβεβαιότητας, η πιστωτική επέκταση των επιχειρηματικών δανείων θα τείνει προσωρινά να αντισταθμίζει την συνεχιζόμενη πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά για το υπόλοιπο του 2020.

Όπως ανέφερε επίσης, κατά την παρουσίαση της Έκθεσης, ο Γενικός Διευθυντής του IOBE καθηγητής Νίκος Βέττας:

- Παρά τις προσπάθειες σε παγκόσμιο επίπεδο, το υγειονομικό πρόβλημα δεν εξαλείφεται εύκολα, και απαιτεί επιμονή στην αντιμετώπιση. Αναμένεται να περιοριστεί σταδιακά και σε βάθος μηνών.
- Οι επιπτώσεις σε όλες τις οικονομίες είναι ήδη βαριές. Πέρα από το άμεσο πλήγμα, η χαμηλή ορατότητα για τους επόμενους μήνες μειώνει τη διάθεση για επενδύσεις, ενώ ισχυρό είναι το πλήγμα στο διεθνές εμπόριο παρά την ανταπόκριση από τη νομισματική και δημοσιονομική πολιτική που έχει υπάρξει ισχυρή.
- Οι εκτιμήσεις για ύφεση φέτος σε όλες τις μεγάλες οικονομίες και παγκοσμίως αναθεωρούνται προς το χειρότερο.

- Αντίστοιχα, στην Ελλάδα, η ύφεση για το τρέχον έτος φαίνεται πως θα είναι βαθύτερη από ό,τι αρχικά αναμενόταν. Στο κεντρικό σενάριο αναμένεται μείωση του πραγματικού ΑΕΠ σε επίπεδο 7,5% για το έτος, αλλά σε ένα λιγότερο αισιόδοξο, η ύφεση μπορεί αν κυμανθεί στην περιοχή του 10,5%.
- Το οικονομικό κλίμα, και όσον αφορά την καταναλωτική εμπιστοσύνη και όσον αφορά τις επιχειρηματικές προσδοκίες, δείχνει ισχυρή επιδείνωση τους τελευταίους τρεις μήνες, η οποία είναι όμως περισσότερο σταδιακή από αυτή στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπου μετά από εντονότερη αρχική επιδείνωση καταγράφηκε τον τελευταίο μήνα βελτίωση.
- Αυτή η εξέλιξη υποδηλώνει πως η ύφεση στην ελληνική οικονομία θα εκδηλωθεί περισσότερο αργά από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες που στηρίζονται περισσότερο στις εξαγωγές προϊόντων, ενώ η δική μας οικονομία διασυνδέεται στενότερα με την παγκόσμια οικονομία κυρίως μέσω τουρισμού και μεταφορών.
- Αναμένεται πως το πρόβλημα για την ελληνική οικονομία θα ενταθεί κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και έμμεσα σε όσους μήνες θα ακολουθήσουν.
- Έχουν ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο τα μέτρα οικονομικής πολιτικής για την άμβλυνση του προβλήματος σε βραχύ ορίζοντα αλλά και για την αντιστροφή της ύφεσης στη συνέχεια.
- Η επίτευξη υψηλών ρυθμών ανάπτυξης από το επόμενο έτος, θα πρέπει να προβληματίζει και να λαμβάνει προσοχής ως προς την αντιμετώπιση, τουλάχιστον όσο και η άμβλυνση του προβλήματος κατά το τρέχον έτος. Προϋποθέτει αφενός συνετή διαχείριση της ρευστότητας για την οικονομία, αφετέρου δομικές τομές για την αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας.
- Θετικό στοιχείο είναι η συνεχιζόμενη πρόσβαση της οικονομίας στις διεθνείς αγορές με σχετικά χαμηλό κόστος χρηματοδότησης. Όμως, τα δημοσιονομικά ελλείματα δεν μπορούν να είναι υψηλά μεσοπρόθεσμα, δεδομένου του υψηλού δημόσιου χρέους και του Ευρωπαϊκού πλαισίου που έχει συμφωνηθεί.
- Η πρόσθετη ρευστότητα, βάσει νέου δανεισμού σε ελληνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο, χορηγείται ακριβώς επειδή η ύφεση και τα προβλήματα αναμένεται να είναι πολύ βαθιά.
- Οι πρόσθετοι πόροι που αναμένεται πως θα έρθουν από την ΕΕ, δεν θα πρέπει να καλύψουν βραχυπρόθεσμα τα μεγάλα προβλήματα της οικονομίας μας αλλά να χρησιμεύσουν ώστε συστηματικά να τα αμβλύνουν.
- Ειδικότερα, οι πρόσθετοι πόροι θα πρέπει αφενός να χρησιμοποιηθούν για κατάλληλη υποστήριξη των υποδομών και αφετέρου για χρηματοδότηση δομικών μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών._